

# Betænkninger,

indhentede i Anledning af det paa 9de ordentlige Storthing fremsatte Forslag til Op-  
hævelse af Grundlovens § 2 sidste Passus.

Fra  
Høiesteret.

I Anledning af et paa 9de ordentlige Storthing frem-  
sat og til Afgjørelse paa det nu forsamlede Storthing  
bestemt Forslag om, at Grundlovens § 2 sidste Passus,  
saalydende: "Jøder ere fremdeles ubelukkede fra Afgang  
til Riget," ophæves, har Høiesteret ved Præsidentstabet  
ærede Skrivelse af 26de forrige Maaned modtaget  
Meddelelse af en af sidstmeldte Storthing samme  
Dag fattet Beslutning, i hvis Følge Rettens Be-  
tænkning er forlangt, om og hvorvidt sidste Deel af  
Grundlovens § 112 er til Hinder for det nævnte  
Forslags Antagelse. Efterat have overveiet de Grunde  
for og imod, som ved denne Leilighed frembyde sig,  
giver man sig den Ere, til Dpfylbelse af det stete  
Forlangende, at ytre Følgende:

Efterat Grundlovens § 112 har fassat, hvorle-  
des der skal forholdes med Fremsettelsen og Behand-  
lingen af Forslag til Forandring i bemeldte Lov, til-  
føjer den, i Storthingets ovenberørte Beslutning paa-  
beraapte sidste Deel af Sen, forsaavidt den her kan  
vedkomme os: "Dog maa saadan Forandring aldrig  
modsfige denne Grundlovs Principer, men alene an-  
gaae Modificationer i enkelte Bestemmelser, der ikke  
forandre denne Constitutions Aand." Det Høiesteret  
til Betænkning forelagte Spørgsmaal gaaer saaledes  
ud paa, om og hvorvidt man ved Antagelsen af det  
her omhandlede Forslag vilde overstride denne for  
Grundlovsforandringer satte Grændse.

Naar man nu i Undersøgelsen heraf kun tager  
Hensyn til, hvad der uden anden Veiledning end  
Grundloven selv kan antages at være dens Princi-  
per eller Aand, da vil man neppe derved kunne komme  
til det Resultat, at den tilsigtede Forandring skulde  
staae i Strid med disse. Tværtimod synes Grundlo-  
vens, i det Hele taget, liberale Tendens, i Forbin-  
delse med, at Spørgsmaalet om Jøders Ubelukkelse  
fra Riget ikke staaer i Berørelse med Statsforfat-  
ningens egentlige Væsen eller har umiddelbar Ind-  
flydelse paa Roget, som til enhver Tid maatte erag-  
tes helligt, endog at opvække Formodning om, at det  
ikke har været Hensigten at binde sig, saafremt Er-  
faring maatte vise, at enten den Frygt, man havde

næret for Jøderne, maaſtee havde været overdreven,  
eller at disses Charakter i alt Fald senere havde  
modtaget en saadan Retning, at deres Fartighed ikke  
længere gjorde et saa strengt Bud fornødent. Bel-  
sees det, at dette Bud paa den Tid, Grundloven blev  
given, maa være betragtet som særdeles magtpaalig-  
gende, da det vel ellers ikke havde faaet Plads i  
denne Lov; men det Samme gjælder om Alt, hvad  
der findes i Grundloven, forsaavidt det ikke er be-  
stemt som blot temporært, og hiin Omstændighed kan  
derfor, da Grundlovens § 112 dog viser, at Foran-  
dringer i denne Lov ikke ubetinget ansaaes umulige,  
ikke her komme i nogen afgjørende Betragtning.

Den paaberaabte Deel af Grundlovens § 112  
vil saaledes neppe i den ompurgte Henseende kunne  
være til Hinder, med mindre der maatte kunne paa-  
vises Data udenfor Grundloven, der maatte lede til  
at fortolke Sen paa en til saadant Resultat førende  
Maade. Et Datum af denne Bestaaffenhed synes  
imidlertid at være tilstede i de under Rigsforsamlin-  
gen paa Eidsvold af Constitutions-Committeen for-  
fattede foreløbige Grundsætninger, forsaavidt disse  
senere af bemeldte Forsamling bleve vedtagne. Thi  
at disse ere de Principer, hvortil § 112 sigter, synes  
at flyde deels af deres Bestaaffenhed, idet de for stør-  
ste Delen virkelig indeholde Bestemmelser, der maa be-  
trages som væsentlige Grundlag for den nye Stats-  
indretning, deels af Benævnelsen "Grundsætninger",  
der hyppigen benyttes som eensbetydende med "Prin-  
ciper," og deels deraf, at man ellers ingen bestemt  
Veiledning har til at udfinde, hvad der er meent ved  
de nævnte Principer. I blandt disse Grundsætninger  
findes nu just den Sætning, at Jøder fremdeles ere  
ubelukkede fra Afgang til Riget, og denne kunde saa-  
meget heller synes egnet til at kaldes et Princip, som  
den, efter at være fra først af under 8de Grundsæt-  
ning foreslaaet af Constitutions-Committeen, siden  
vedligeholdt sig under de forskjellige betydelige Modi-  
ficationer, som denne Grundsætning iøvrigt undergik  
under Forhandlingerne. Dgsaa kan det, som Roget,  
der fortrinligen fortjener at komme i Betragtning,  
anmærkes, at den oprindelige vel kun var indklædt  
i Form af en Indstrækning i den foreslaaede og af  
Rigsforsamlingen selv i Begyndelsen vedtagne frie

Religionsøvelse for alle Religionssecter, men dog allerede da forkyndte sig som noget Mere, idet den endog negtede de Religionsbefjendere, den angik, Udgang til Niget. Siden fremtraadte den imidlertid efterhaanden mere selvstændig, da først den frie Religionsøvelse fastsattes alene at skulle være tilstaaet christelige Religionssecter, hvorved hiin Sætning dog endnu beholdt den anførte, skjøndt nu aldeles ikke længere passende, indskrænkende Form, og endelig ogsaa denne maatte bortfalde, da den ommeldte Bestemmelse angaaende fri Religionsøvelse ved Grundlovens endelige Redaction aldeles udelødes.

Saa meget høiesteret end maa erkjende denne Argumentations Bøgt, hvilken tvende af Rettens Medlemmer endog have anset afgjørende, har Pluraliteten dog ikke kunnet indrømme dens fuldtomme Gyldighed. Man tillader sig i saa Henseende at henvende Opmærksomheden paa Følgende:

Det forekommer synderligt, at Grundlovens § 112 i et saa vigtigt Punkt ikke skulde kunne forstaaes uden ved Hjælp af saadanne Bestemmelser af Rigsforsamlingen, der ere udenfor Grundloven og hvis Tilværelse end ikke af den kan erfares. I et Arbejde som Grundloven kunde det heller ikke feile, at der jo maatte gives Bestemmelser af en saa væsentlig og indgribende Beskaffenhed, at den Idee, man havde for Die, vilde ved deres Forandring mærkeligen forvanskes. At opregne dem alle, kunde vel med Foie anses ugjortligt, og at angive enkelte, vilde have været til liden Nytte. At de imidlertid med Rette kunde kaldes Grundlovens Principer, er unegteligt, og det er følgelig ikke, for at vide, hvad der med dette Udtryk er meent, fornødent at tyde hen til de foreløbige Grundlæggninger. Vel kan der under denne Fortolkning opstaae ikke ubetydelige Tvivl om Sæns Anvendelse; — men saadanne undgaaes neppe heller ved den modsatte. Selv de, der hylde denne, maa dog uden tvivl erkjende, at ikke Alt, hvad der i Grundloven er uforanderligt, hvortil dog vel f. Ex. Hovedbestemmelserne om Kongens juridiske Hellighed, hans Raadgiveres Ansvarlighed og Folkerepresentationens controllerende Myndighed maa henregnes, indeholdes i de omhandlede foreløbige Grundlæggninger; da man dog umuligen kan tillægge den ved disses Vedtagelse gjorte Forbeholdenhed af nærmere Bestemmelser og Indskrænkninger en saa udstrakt Betydning, at alt Saadant derunder indbefattes, under hvilken Forudsætning man ogsaa omvendt kunde komme i en lignende Uvisshed om, hvad det da er, som med Sikkerhed kan forandres. De maa altsaa uden tvivl skjælnemmelig, hvad § 112 kalder Grundlovens Principer, og hvad den forstaaer ved Constitutionens Aand, og idet de ansee de Første eensbetydende med de titomhandlede Grundlæggninger, antage, at der dog ere andre Bestemmelser, som ikke kunne roffes, uden at forandre den Sidste — en Forstjæl, der under den an-

tagne Forudsætning vilde være saameget mere nødvendig, som man dog umuligen kan give Constitutionens Aand en saa indskrænket Betydning, som man havde tillagt dens Principer. Men paa denne Maade vilde man ikke komme Maalet synderlig nærmere, end ved strax at forstaae disse Principer. saaledes, at de samlede danne Constitutionens Aand, og saaledes at antage, at begge Udtryk i Grunden betegne det Samme; hvilket ogsaa det indbyrdes Forhold mellem de Dele af Sen, hvori de findes, uden tvivl nærmest antyder.

Ligesom den titnævnte § 112, saafremt den bestemt havde sigtet til de under de foregaaende Forhandlinger antagne Grundlæggninger, neppe vilde have givet disse en anden Benævnelse (jfr. § 109), saaledes maa det ogsaa bemærkes, at Udtrykkene "Principer" og "Grundlæggninger" vel ofte bruges om hinanden, men at det første dog egentligen har en strængere Betydning end den, man ordentligvis tænker sig ved de sidste, især naar disse, som her, ere karakteriserede som foreløbige. Denne sidste Benævnelse, i Forbindelse med den ved deres Vedtagelse stete Forbeholdenhed viser ogsaa, at man kun har betragtet dem som saadanne Bestemmelser, hvilke man ansaae det hensigtsmæssigt i Forveien at komme nogenlunde overeens om, deels til Veiledning for Committeeens Arbejde, deels for at Rigsforsamlingens Medlemmer ved Hjælp af dem kunde orientere sig ved Sagens Behandling, og at man derimod ingenlunde har tænkt paa i dem at opstille ufravigelige Forskrifter. Det sees derfor ogsaa, at, efterat den os her nærmest vedkommende 8de Grundlæggning var vedtaget, gjordes siden ved Constitutionens Udkaftets Behandling en Forandring, der vistnok var ligesaa betydelig, som den her tilføjede, og den Passus, hvori denne Forandring skede, findes endog, som oven allerede anmærket, at være aldeles udeladt ved den endelige Redaction af Grundloven.

Uagtet den største Deel af de saakaldte foreløbige Grundlæggninger maa under enhver Forudsætning henregnes til de i § 112 nævnte Principer, kan man dog som Exempel paa, at dette ikke er Tilfældet med dem alle, foruden hvad allerede er anført om Bestemmelsen angaaende Løder, paaberaabe sig det Forbud mod nye Indskrænkninger i Næringsfriheden, hvorpaa den af Rigsforsamlingen antagne 9de Grundlæggning gik ud, men som senere mootog den ikke ubetydelige Modification, hvorefter det i Grundlovens § 101 alene lyder paa nye og bestandige Indskrænkninger i Næringsfriheden.

Endelig fortjener det uden tvivl at bemærkes, at flere Forfattere, som have pyret sig angaaende Bestemmelserne for Forandringer i Grundloven, deels have troet ikke i Henseende til Grundlovens Principer at have tilstrækkelig Veiledning i de foreløbige Grundlæggninger, deels end ikke have paaberaabt sig

disse. I blandt de sidste kan endog regnes afbøde Høiesterets-Justitiarius Fassen i hans Skrift: "Norges Grundlov, gjennemgaaet i Spørgsmaal og Svar" (Side 182 ff.), uagtet han dog som Formand i Constitutionsscomiteen paa Eidsvold, maatte have haft en særdeles Anledning til at kjende, hvad Bøgt man havde tillagt de ommeldte Grundsetninger, og uagtet han, hvad isærdeleshed Spørgsmaalet om Jøders Udelukkelse angaaer, saavel i det anførte Skrift, som ellers har udtalt sig til Fordeel for, hvad Grundloven derom indeholder.

Forsaavidt iøvrigt Rettens Betænkning er forlangt, ikke alene om, men ogsaa hvorvidt den nævnte Deel af Grundlovens § 112 er til Hinder for Forslagets Antagelse, maa der uden tvivl, saafremt deri ligger nogen speciel Betydning, være sigtet til: om i alt Fald Forbudet mod Jøder, forsaavidt det synes at være stilet mod disse i Almindelighed, kan, uden at støde an mod, hvad Grundloven paa bemeldte Sted foreskriver, ophæves med Hensyn til de Jøder, som paa den Tid, Grundloven udkom, havde Afgang til Riget; hvilket efter en Placat af 23de Januar 1750, der er yngre end nogen af de Anordninger, som udelukte Jøder fra Norge, var Tilfældet med de saakaldte Portugisjøder.

I Henseende til saadanne Jøder have nu vel Nogle formeent, at den dem forhen tilstaaede Afgang endnu maatte staae dem aaben, da saavel det omhandlede Forbuds Hensigt, som det i samme brugte Udtryk "fremdeles" synes at tilsiige, at Jøder kun skulle være udelukkede i Fremtiden, forsaavidt de allerede efter de da gjældende Bestemmelser vare det. Imidlertid skjønes det dog ikke, at Forbudet med tilstrækkelig Høie kan tillægges denne Indskrænkning. Den naturlige Betydning, som man, naar man, uden allerede i Forveien at tænke paa en anden, læser det omhandlede Sted, maa lægge i sammes hele Udtryksmaade, er dog uden tvivl den, at, ligesom Jøder forhen have været udelukkede fra Afgang til Riget, saaledes skulle de ogsaa i Fremtiden (fremdeles) være det. Vel kan Forbudet ogsaa modtage den anden angivne Betydning; men Formodningen er dog for, at man, saafremt denne virkelig havde været tilsigtet, vilde have tilkjendegivet dette paa en mere ligefrem og tydelig Maade; hvorimod man, naar det først forudlæstes, at Jøder forhen vare udelukkede, neppe kunde have udtrykt den Mening, at de ogsaa for Fremtiden skulle være det, bedre end saaledes, som Grundloven virkelig udtrykker sig. Spørgsmaalet er altsaa, om det er antageligt, at Grundlovens Forfattere ere gaaen ud fra den nysmeldte Forudsætning, og dette kan vel neppe negtes. Det havde nemlig længe været en temmelig almindelig Mening, at ingen Jøde taaltes i Norge, og skjøndt denne ikke var ubetinget rigtig, havde dog et Slags Hjemmel, isærdeleshed i Confirmationen paa Christiansands

Privilegier af 31te Januar 1738 § 7, der udtrykkelig siger, at Jøder ere forbudne at opholde sig i Norge, og man kan derfor vel forklare sig Muligheden af, at selv Jurister have deelt denne Mening. Under den saaledes antagne Fortolkning kan der nu spørges, om Forbudet mod Jøder, skjøndt dette efter Forudsætningen ansees som et Princip i Grundloven, ikke dog i Henseende til dets Virkning som saadant kan modtage den Indskrænkning, at det ei gjælder om de forhen i den omhandlede Henseende begunstige Jøder, og dette Spørgsmaal turde der maaskee være Høie til at besvare bekræftende. Udtrykket "fremdeles," uagtet det neppe kan have den Indflydelse paa Fortolkningen, som Nogle have antaget, viser dog tydeligen, at man alene har tænkt paa en Udelukkelse, som antoges forhen at have fundet Sted, og det synes uantageligt, at den i Henseende til Jøder i sin Tid vedtagne foreløbige Grundsetning og det derpaa efter vor Forudsætning senere byggede Princip skulde have en saadan Virkning, at de skulde gjælde i en Udstrækning, hvori Grundsetningen efter al Sandsynlighed ei var bleven enten foreslaaet eller vedtaget, saafremt man ikke var gaaen ud fra en vildfarende Mening.

Skulde det derimod antages, at Forbudet allerede i dets nærværende Form er uanvendeligt paa Portugisjøder eller de andre, der maatte være i lignende Tilfælde, vilde det vel i sig være uforment, udtrykkelig at give det en saadan Indskrænkning. Imidlertid er det klart, at den omspurgte Deel af § 112 dog under denne Forudsætning aldeles ikke kunde være til Hinder, om man, forat borttrykke de forskellige Meninger, hvortil Forbudets nuværende Form har givet Anledning, maatte finde det hensigtsmæssigt, at give en authentisk Forklaring deraf. Angaaende Tilraadeligheden eller Utilraadeligheden enten heraf eller af det omhandlede Forslag i det Hele, har Høiesteret iøvrigt, efter det Rette forelagte Spørgsmaals Bestaenhed, antaget ikke at have Anledning til at ytre sig, ligesom ikke heller til, at indlade sig i, hvorvidt en tilstrækkelig Erfaring i disse Henseender maatte kunne paaberaabes.

Christiania, i Høiesteret den 19de Marts 1842.  
 Bull. F. Motzfeldt. Lange. N. Mars.  
 Ottesen. Lassen. H. A. Bjerregaard.  
 P. Smith. M. Hansen.

M. Sverdrup.

Til  
 Stortingets Præsidentskab!

Refereret i Stortinget den 30te Marts 1842  
 og da besluttet: "Tilstilles Constitutionsscomiteen."

R i d d e r v o l d.

p. t. Præsident.

Borchsenius.

p. t. Secretair.